Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium memorandorum vires naturales et commoda comprehendens a Plinio data

Duval, Robert

[Paris], zwischen 8. Mai und 20. Nov. 1500

Liber duodecimus [...]

urn:nbn:de:bsz:31-293518

Visual Library

inedia. Duraſſe & vltro. x. pleroſq;. Certũ eſt mori inexplebili ſemper aiuditate animalium vni homini Quedam rurſus exiguo guſtu famẽ ac ſitim ſedant: conſeruantq; vires. vt butirũ typace glycirison. Perniciosum quidem & in omni vita quod nimium. Precipue tamẽ corpori. Minuiq; quod graue quolibet modo vtilius.

Finis decimi libri.

Liber duodecimus tractat de arboribus.

Capitulum primum. Quando rome primum habite arbores in honore.

Arboribus tantũ honoris rome poſt captã vrbẽ increuit: vt mero infuſo nutriantur. Compertum id maxime prodeſſe radicibus.

Ca. iii. De peregrinis arboribus et ingenio tranſferendi.

Temptauere gẽtes tranſferre ad ſeſe arbores fictilibus in vaſis: dato per cauernas radicibus ſpiramẽto: qualiter omnia trãſitura longius ſeri artiſſime; tranſferriq; meminiſſe conuenit.

Ca. xi. De nardo. et differentia nardi.

De folio nardi plura dicere par eſt: vt principali in vnguentis. frutex ẽ graui & craſſa radice: ſed breui ac nigra fragiliq; q̃uis pingui: Situm redolẽte: vt cupreſſi aſpero ſapore: ſolio paruo denſoq;. Cacumina in ariſtas ſpergũt. Ideo gemina dote nardi ſpicas ac folia celebrãt. Sincerũ leuitate deprehenditur. & colore ruffo. odoriſq; ſuauitate. & guſtu maxĩe ſiccãte os ſapore iocũdo. Odoris gratia omnibus maior recẽtibus. Nardo color qui iueterauerit: nigriori melior. In noſtro orbe ꝓxime laudat̃ Sriacũ. mox gallicũ. Tertio loco creticũ. quod alii quidem igyrõ. alii alyphon. Ex his gallicũ et cũ radice vellitur. abluit̃q; vino: Siccatur in vmbra. alligat̃ faſticulis in carta. nõ multũ ab indico differẽs. Siriaco tñ leuius. Cũ gallico nardo ſemp naſcit̃ herba q̃ hirculus vocat̃: a grauitate odoris: & ſimilitudine q̃ maxĩe adulterat̃. Diſtat ꝙ ſine cãliculo eſt. & ꝙ minoribus foliis. ꝙq; radicis neq; odorate neq; amare.

Ca. xiii. De aſaro.

p Ardi vim habet & aſarũ quod & aliqui ſilueſtreʒ nardũ appellant. Eſt aũt edere foliis rotũdioribus tñ mollioribusq;. flore purpureo. radice gallici nardi ſimile. acinoſum. ſaporis calidi ac venoſi. montibus in vmbroſis. bis anno floret.

Ca.xiiii. De thure & religio
ne colligentium ; & arabia.

Nec arabum alii thuris arborem vident .ac ne horum quidem omnes . feruntqꝫ.ccc. non amplius familiarum eſſe que ius per ſucceſſiones id ſibi vendicent . Sacros vocari ob id nec vllo congreſſu feminarum funerumqꝫ : Cum incidant eas arbores : aut metant polpollui . Atqꝫ ita religione merces augeri.

Ca.xv. De eodem.

Quod ex eo rotũditate gute pependit maſculuꝫ vocamus . cũ alias nõ fere mas vocet̃ : vbi nõ ſit femina . Maſculũ aliqui putant a ſpecie teſtium dictum.

Optimi thuris libra ſiclorũ ſex precium habet. Apud nos adulteratur : reſie candide gemma per ꝙ ſimili . ſed deprehenditur : Probaturqꝫ candore.fragilitate . amplitudine . carbone vt ſtatĩ ardeat. Item ne dentem recipiat potius ꝙ in micas frangatur.

Ca.xix. De arabia iterũ & eius precioſis.

Arabie felix eſt mare.Ex illo nãqꝫ margaritas mittit.Minimaqꝫ cõputatione millies centena.M.ſextertiũ annis oĩbus india : & ſeres pentuſulaqꝫ illa imperio noſtro adimunt : tanto nobis delicie & femine conſtant.

Ca.xx. De cynamonio & religione colligentium
Et mari quo ſine velis & remis. nauigatur.

Naſcitur in ethiopia trogloditis cõnubio permixta. Hi mercãtes a cõterminis vehunt ꝑ maria vaſta ratibus . quas neqꝫ gubernacula regant neqꝫ remi trahant . vel impellãt nõ vela . nõ ratio vlla adiuuet . Cum omniũ inſtar ibi ſint hõ tantum & audacia . Preterea hybernũ mare exigant circa brumã . euris tamẽ maxime flantibus.Hi recto curſu ꝑ ſinus impellunt atqꝫ a ꝓmontotii ambitu argeſte deferunt : in portũ gebanitarũ. Produnt vix anno quĩto reuerti negotiatores . & multos interire. Contra reuehunt vitrea . enea.veſtes fibulas cũ armilis ac monilibus . Ergo negotiatio illa feminarum maxime fide conſtat . ipſe frutex duorum cubitorum altitudine ampliſſimus palmiqꝫ minimus.

Gignrtur in planis Cĩnamonium . ſed denſiſſimis vepribus rubiſqꝫ . Difficile collectu . Metitur non niſi permiſerit deus . Sarmenta haſta diuidit ſacerdos . deoqꝫ parteꝫ ponit Auſtros ibi tam ardenter flare : vt eſtatibus ſiluas accendãt.

Ca.xxvi. De balſamo & ſtirace
& quomodo ſophiſticatur balſamũ.

ſ Ed oĩbus odoribus preferẽ balſamum : vni terraruꝫ iudee

conceſſum.Quondã in duobus tm̃ ortis vtroq; regio.altero iugerꝫ viginti non amplius.altero pauciorum.Seruit hec nunc & tributa pendit: cum ſua gẽte.Maleolis ſeri dicit̃ vt vitis.& implet colles vinearum modo.Tondetur ſimiliter fruticans.ac raſtris niteſcit. folium proximũ tuberi perpetua coma. Seuiere in eandẽ iudei ſicut in vitam quoq; ſuam cõtra defendere romani.& dimicatũ pro frutice eſt.Seritq; nunc eã fiſtus.Nec vnq̃ fuit numeroſior aut ꝓcerior.Proceritas intra bina cubita conſiſtit.Ramus craſſior myrto. Incidit̃ vitro.lapide.oſſeiſq; cultelis.ferro ledi vitalia odit.Emoritur protinus.Eadẽ amputari ſuperuacua patiens.Incidentis manꝰ libratur artifici temperamẽto nequid vltra corticẽ violet.Succus e plaga manat mire ſuauitatis que obpobalſamum vocãt.ſed tenui gutta. ploratu lanis parua colligitur in cornua.Ex his nouo fictili conditur craſſiori ſimilis oleo.& in muſto condita.Rubeſcit deinde ſimnlq; dureſcit.& tranſlucida. Alexandro magno res ibi gerente toto die eſtiuo vnam concham impleri iuſtum erat.Deputata ſarmenta in merce ſunt.xilobalſamnm vocat̃.& coquit̃ in vnguẽtis pro ſucco ipſum ſubſtituere officine.Corticis etiam ad medicamenta precium eſt.Precipua aũt gratia lacrime.ſecũda ſemini.tertia cortici minima ligno.Ex hoc buxoſum eſt optimũ quod ẽ odoratiſſimum. mordens guſtu.feruẽſq; in ore. Adulteratur petreo hiperico quod coarguit̃ magnitudine ſeu lõgitudine.odoris ignania.ſapore piperis.Lachrime probatio: vt ſit pinguis.tenuis.modice ruffa.In fricando odorata.Secundus candido colos.peior viridis: craſſuſq; peſſimus niger.Quippe vt oleum ſeneſcit.

Hec de duodecimo

Liber.xiii.de vnguentis & arboribus vltra marinis noſtro climati ignotis

Ca.ii.Vnguenta optime ſeruẽtur in alabaſtris.Odores in oleo

Odores in oleo Quod diuturnitati eorũ tanto vtilius eſt: q̃to pin huius: vt ex amigdalis.Et ipſa vnguẽta vetuſtate meliora.Sol inimicus iis.Qꝫobrem in vmbra coquuntur plumbeis vaſis.

Ca.iii.irridet eos qui vnguentis redolentibus vtuntur

Ec eſt materia luctus e cunctis maxime ſuperuacui.marga
h rite enim gẽmeq; ad heredẽ tranſeũt.veſtes ꝓlongant tp̄s